

**«М.ӨТЕМІСОВ атындағы БАТЫС ҚАЗАҚСТАН УНИВЕРСИТЕТІ»
коммерциялық емес акционерлік қоғамы**

М.Өтемісов атындағы
БҚУ-дың ғылыми кеңесінің
2020 жылғы «20» қазандағы
№ хаттамасының шешімімен
бекітілді

Н.Х.Серғалиев

**М.ӨТЕМІСОВ АТЫНДАҒЫ БҚУ-дың
ТӘУЕКЕЛ МЕНЕДЖМЕНТІНІҢ
САЯСАТЫ**

Орал қ., 2020 ж.

Мазмұны:

1. Жалпы ережелер
2. М.Өтемісов атындағы БҚУ-да тәуекелдерді басқару саясатын енгізу
3. Тәуекелді болдырмау немесе азайту стратегиясы
4. М.Өтемісов атындағы БҚУ-да тәуекелдерді басқару саясатын енгізудің тиімділігі

1. Жалпы ережелер

Қазіргі заманғы менеджменттегі ең өзекті мәселелердің бірі - жоғары оқу орнындағы барлық қызмет түрін іс жүзінде сүйемелдейтін, талдау және тәуекелдерді азайтуды сәйкестендіретін - тәуекел – менеджмент саясаты болып табылады.

Тәуекел-менеджмент саясаты - бұл тәуекелдерді басқару тәсілдерін енгізуге негізделген жоо қызметінің, жоо СМЖ үрдістеріндегі тәуекелдерді басқару саясаты.

Тәуекел-менеджмент саясатындағы тәуекелдерді басқару үрдістер мониторинг жүйесінің аяқтаушы буыны болып табылады.

М.Өтемісов атындағы БҚУ қызметінің тәуекел менеджменті қолдану үшін мынадай объектілерді бөлеміз:

- менеджмент жүйесінің үрдістері;
- жобалар;
- қызметі (мысалы, үрдістер трансфері, оқу графигін құру);
- ұйым қызметкерлері үшін қауіп туғызатын объектілер, сондай-ақ, тұтынушылар үшін қауіп туғызатын өнімдер немесе элементтер.

Тәуекел-менеджментті басқару тәсілдері әлі де ИСО 9001 негізгі қағидаларының бірі бола қоймады. М.Өтемісов атындағы БҚУ қызметінің міндеті осы тәсілді тәжірибеге біріктіру және оны неғұрлым кең мағынада, соның ішінде сапа менеджменті аясында пайдалану.

Бұл сапа менеджменті жүйесі модел үрдісіне сүйенетінін және тәуекелдерді басқару саясатын қолданыстағы үрдістерді іске асыратынын ескере отырып, сапа менеджменті жүйесін неғұрлым икемді, нәтижелі және тиімді деп есептеуге мүмкіндік береді.

Тәуекел-менеджмент саясаты - тәуекелді барынша азайтуға бағытталған және үрдіс қызметінің тәуекеліне әсер ететін ұқсастыру, бағалау, талдаумен байланысты барынша оң қабылдауға және теріс салдарынан туындаған жағымсыз оқиғаларды барынша азайтуға арналған рәсімдер мен әдістердің жиынтығы.

Тәуекел-менеджмент саясатын құрайтындар:

- үрдістер мониторинг жүйесінің ішкі жүйелерінің ақпараты, жоо-ның қызметі туралы ақпарат, жоо-ның сыртқы ортасы туралы ақпарат (кіру);
- үрдіске әсер ететін жедел басқарушы бағалауды қамтитын есеп (шығу);
- университеттің қызметін реттейтін құжаттар, тәуекелдерді басқару жөніндегі нормативтік құжаттар, тәуекелдерді басқару құралдары, университеттің СМЖ құжаттамасы (басқару әсерлері);

Тәуекелдерді басқару саясатын іске асыру әдістемесі саясаттың қадамдарының дәйектілігін және олардың ресурстарын қолдауды көрсетеді және келесі рәсімдер мен әрекеттерден тұрады:

- Тәуекелдерді басқару үрдісін бастау;
- Тәуекелдерді жалпы бағалау;

- Үрдіске жедел бақылау іс-шараларын әзірлеу;
- Үрдіске жедел бақылауды жүзеге асыру;

Қабылданған шаралардың тиімділігі мен /немесе жауаптылығын анықтаңыз.

Тәуекелдерді басқару процесінің басталуы келесі негізгі кезеңдерден тұрады:

1. Тәуекелдерді басқару объектісін таңдау;

Тәуекелдерді басқару объектісі - тәуекелдерді басқару рәсімінен өтетін ЖОО-ның СМЖ процестерінің / процесінің тобы.

2. Ішкі сарапшылар тобын қалыптастыру;

2. М.Өтемісов атындағы БҚУ-да тәуекелдерді басқару саясатын енгізу келесідей:

1. Технологиялық тәуекелдерді басқару әдіснамасын енгізудің табысты факторы ретінде сарапшылар тобының мүшелерін таңдау;

2. Ішкі сарапшылар тобы алдын алуға немесе қолайлы деңгейге дейін төмендетуге тиіс болатын тәуекелдерді анықтайды, осы тәуекелдердің себептерін анықтайды (себеп-салдар байланыстары) және анықталған және бағаланған тәуекелдерді болдырмау немесе азайту стратегиясын әзірлеуге қатысады, осы топтың мүшелері құзыретті және тиісінше болуы керек тәуекелдерді басқару жөніндегі қызметтің жұмысын біледі;

3. Ішкі сарапшылар тобының құрамына: сапа жөніндегі басшылықтың өкілі, процесстің менеджері, процесстің жеткізушілері мен тұтынушылары,

4. Негізгі ақпаратты жинау;

5. Қолда бар барлық ақпаратты, соның ішінде таңдалған үдерістерге тән статистикалық ақпаратты, сарапшылар пікірі ескеру қажет.

6. Процесс тәуекелдерін басқару бойынша қауіп-қатерлерді анықтау туралы ақпарат көздері:

- Процесстерді бақылау жүйесінің компоненттерінен ақпарат;
- Процесс көрсеткіштерін өлшеу және талдау;
- Ішкі және сыртқы аудиттер;
- СМЖ жұмыс істеу тиімділігін өзіндік бағалау;

Тұтынушының қанағаттануын өлшеу және талдау;

- Университеттің қызметі туралы ақпарат:

- Оқу

- Ғылым

- Тәрбиелік

- Университеттің сыртқы ортасы туралы ақпарат;

- Университеттің СМЖ құжаттамасы;

- Тәуекелдерді басқару бойынша нормативтік құжаттар;

- Университеттің қызметін реттейтін құжаттар;

- Ішкі сарапшылар тобының процестер ерекшелігі бойынша

пікірі.

Қажетті ресурстарды анықтау.

Зерттеудің мақсаттарына байланысты тәуекелдерді басқару процесін тиімді іске асыруға бөлінген уақыт, материалдық және қаржылық ресурстардың мөлшерін анықтау қажет.

Қарастыру объектісіне қатысты туындауы мүмкін барлық қауіптердің тізімін жасау керек.

Мысалы, университеттің СМЖ-сіне қатысты мұндай қауіптер жатады: мұғалімнің жеткіліксіз біліктілігі, университеттің қазіргі заманғы материалдық-техникалық базасы жеткіліксіздігі, оқу орнының қызметкерлерінің төмен қанағаттануы, студенттің төлем қабілетсіздігі, студенттік контингенттің жетіспеушілігі және т.б.

Тәуекелдер критерийлерін белгілеу;

Тәуекелдің басым шегін анықтау:

- кез-келген анықталған қауіп-қатердің сындылығын бағалау. Бұл процестің қауіп-қатерлерін белгілеуге және тәуекелдерді маңызды деңгейге сәйкес келетін алдын-алу әрекеттерін одан әрі дамытуға мүмкіндік береді, бұл ресурстарды үнемдейді.

Процестерге әсер ететін әрбір анықталған қауіп үшін қауіп деңгейін анықтау;

-ден 10-ға дейінгі 10 баллдық шкала бойынша сараптамалық бағалау әдісімен анықталған тәуекелді есептеуге арналған көрсеткіштер (кесте 1)

1-кесте - тәуекелдің маңыздылығы туралы көрсеткіштер

Балдардағы қауіптердің басымдылығының маңыздылығы	Тәуекелдің маңыздылығы
1-2 ұпай	Кішкентай
3тен 5ке дейін ұпай	Орташа
6дан 8ге дейін ұпай	Критический
9дан 10ға дейін ұпай	Қабылданбайды

Алынған нәтижелердің жеткіліктілігін қамтамасыз ету үшін әрбір тәуекелге сарапшылардың сәйкестік дәрежесі баллдың шамасы бойынша бағаланады;

Аталған тәуекелдерді толық қарау;

Келесі кезеңдерден тұратын тәуекелдерді бағалау:

- қауіптерді анықтау;
- тәуекелдерді бағалау;

Қауіпті сәйкестендіру

Тәуекелдерді сәйкестендіру тәуекелдерді басқарудағы негізгі және негізгі элементтердің бірі болып табылады. Қауіпті сәйкестендіру «Ненің дұрыс емес болуы мүмкін» деген сұраққа байланысты?», сондай-ақ ықтимал себептерді, салдарларды және қауіпті анықтау әдістерін анықтау.

Тәуекелдерді бағалау

Бұл кезеңнің мақсаты - алдын-алуға немесе қолайлы деңгейге дейін төмендетуге тиіс басымдықтарды және тәуекелдерді белгілеу. Тәуекелдерге 1-кестеге сәйкес «қолайсыз тәуекел», «қалыпты тәуекел», «өте маңызды тәуекел», «шамалы тәуекел» сипаттамаларының бірі беріледі.

3.Тәуекелді болдырмау немесе азайту стратегиясы

Тәуекелдерді жалпы бағалау сатысынан кейін процестегі оперативті бақылау әрекеттері жасалады, яғни, потенциалды пайдасын арттыру және әлеуетті шығындарды азайту үшін нақты экономикалық тиімді стратегияларды және іс-қимыл жоспарларын әзірлеу.

Ішкі сарапшылар тобы алдын алуға немесе қолайлы деңгейге дейін төмендетілуі тиіс тәуекелдерді белгілейді және анықталған және бағаланған тәуекелдерді болдырмау немесе азайту стратегиясын әзірлейді.

Тәуекелдерді басқару үдерісінде қабылданған шешімдер университеттің ұзақ мерзімді басымдықтарын іске асыру мақсатында корпоративтік мақсаттарға жетуі тиіс екендігін ескеру керек. Алдын алу іс-әрекеттерінің бірнеше стратегиясы іске асырылуы мүмкін жағдайда, экономикалық тұрғыдан тиімді болып табылатындарды таңдау керек.

17. Процестің алдын-алу шараларын іске асыру арқылы тәуекелдерді басқару стратегиясын енгізу. Сонымен бірге, процеске оперативтік бақылау әсерін тиімді түрде жүзеге асыру үшін қажетті ресурстарды бөлу өте маңызды.

18. Бақылау іс-шараларының тиімділігі үшін жоспарланған іс-шараларды орындаудың нәтижелерін, мерзімдерін және шығындарын үнемі бақылау және талдау жүргізу қажет. Осылайша, қабылданған шаралардың тиімділігі мен / немесе тиімділігін анықтау сатысында жоғарғы басшылық белгілеген тәуекелдерді басқару мақсаттарына қол жеткізуге талдау жасалады.

19. Егер қабылданатын шаралар сәтсіз болса, осы тиімсіздіктің себептерін зерттеу және осы себептерді жою бойынша тиісті шаралар қабылдау, сондай-ақ профилактикалық іс-қимылдың жаңа жоспарын жасау қажет.

20. Бұл үдерісте қабылданған іс-әрекеттердің тиімділігі мен / немесе тиімділігін бағалаудың нәтижелері маңызды ақпарат болып табылады және М.Өтемісов атындағы БҚУ-дың тәуекелдерді басқару саясатының жұмыс істеуі мен нәтижелері туралы есепке енгізілуі тиіс.

4.М.Өтемісов атындағы БҚУ-да тәуекелдерді басқару саясатын енгізудің тиімділігі төменде көрсетілген:

1. М.Өтемісов атындағы БҚУ қызметінде тәуекелдерді басқару саласында тәуекелдерді басқарудың қолданыстағы тәсілдерін бейімдеу;

2. Тәуекелдерді басқару процесті бақылау жүйесіндегі түпкілікті байланыс болып табылады, ал барлық компоненттерден - процестерді мониторингілеудің ішкі жүйелерін (процестің көрсеткіштерін өлшеу және талдау, ішкі және сыртқы аудиттер, СМЖ жұмыс істеуінің өзін-өзі бағалауы, клиенттердің қанағаттануын

өлшеу және талдау) тәуекелдерді басқару процесінің бастапқы деректері ретінде пайдаланылады);

3. М.Өтемісов атындағы БҚУ-да тәуекелдерді бағалау кезеңдерін қолдану тәуекелдерді басқарудың кешенді ғылыми көзқарастарын қамтамасыз етеді;

барабар алдын алу іс-шараларын әзірлеу мақсатында қауіптің маңыздылығын бағалау тәуекелдің маңыздылығын есептелген баллға тәуелділіктен.

4. М.Өтемісов атындағы БҚУ-да тәуекелдерді басқару саясатын енгізудің ұсынылған әдістемесі университеттің қазіргі жағдайына тән ішкі және сыртқы процестердің тәуекелдерін жедел және тактикалық басқарумен қамтамасыз етеді. Бұл әдіс университеттің технологиялық құрылымымен үйлестіріледі, ол университеттің дамуының тұрақтылығын және тұрақтылығын қамтамасыз ететін технологиялық процесті бақылаудың кіші жүйелері жұмыс істейді.

Тәуекелдерді басқарудың дамыған саясаты үнемі тәуекелдерді басқару бойынша кешенді жұмысты жүзеге асыруға мүмкіндік береді, ықтимал шығындардың ықтимал шығындарын азайтуды, М.Өтемісов атындағы БҚУ-ның қызметінде тәуекелдерді үздіксіз интеграциялауға көшуді қамтамасыз етеді.

Құрастырған:

Сапа және аккредиттеу
бөлімі жетекшісі

Габдушев Н.Б. _____ 2020 ж.

Келісілді:

Оқу-әдістемелік жұмыс

жөніндегі проректордың м.а. _____ Тасмағамбетов Ә.С. _____ 2020 ж.

Ғылыми жұмыс және

халықаралық байланыстар жөніндегі

проректордың м.а.

Ахмеденов Қ.М. _____ 2020 ж.

Тәрбие жұмысы және әлеуметтік

мәселелер жөніндегі

проректордың м.а.

Дәрішева Т.М. _____ 2020 ж.

М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті
ғылыми кеңесінің 2020 жылдың 26 қазанындағы
№2 хаттамасынан
көшірме

Кеңес төрағасы - Н.Х.Серғалиев

Ғылыми хатшы - А.С. Ниетова

Қатысқандар: ғылыми кеңестің 24 мүшесі

Қатыспағандар: ғылыми кеңестің 1 мүшесі (себепті)

Шақырылғандар: бөлім жетекшілері, кафедра меңгерушілері

КҮН ТӘРТІБІНДЕ:

6. Ағымдағы мәселелер

- 6.4. М.Өтемісов атындағы БҚУ-дың білім сапасының нұсқаулығы, М.Өтемісов атындағы БҚУ-дың тәуекел менеджментінің саясаты, М.Өтемісов атындағы БҚУ-дың ішкі және сыртқы ортасының мониторингі туралы тұжырамдаларын қайта бекіту туралы.
Н.Б.Габдушев – сапа және аккредиттеу бөлімінің жетекшісі

ТЫҢДАЛДЫ:

Сапа және аккредиттеу бөлімінің жетекшісі Н.Б.Габдушев ғылыми кеңес мүшелерінен университеттің М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті коммерциялық емес акционерлік қоғамы болып қайта құрылуына байланысты сапа саласындағы М.Өтемісов атындағы БҚУ-дың білім сапасының нұсқаулығы, М.Өтемісов атындағы БҚУ-дың тәуекел менеджментінің саясаты, М.Өтемісов атындағы БҚУ-дың ішкі және сыртқы ортасының мониторингі туралы тұжырамдаларды қайта бекітуді сұрады.

Ғылыми кеңес мүшелері ұсынысты талдап, дауысқа салып бірауыздан қолдады.

ҚАУЛЫ:

1. М.Өтемісов атындағы БҚУ-дың білім сапасының нұсқаулығы бекітілсін.
2. М.Өтемісов атындағы БҚУ-дың тәуекел менеджментінің саясаты бекітілсін.
3. М.Өтемісов атындағы БҚУ-дың ішкі және сыртқы ортасының мониторингі туралы тұжырамдама бекітілсін.

Кеңес төрағасы **Н.Х.Серғалиев**

Ғылыми хатшы:

